

КОМПЛЕКСНАЯ РАБОТА ПА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ І ЛІТАРАТУРЫ

Студзень 2022 года

БЛАНК ЗАДАННЯЎ 10 клас Варыянт 1

Заданне 1 разлічана не толькі на моўныя веды, але і на эрудыцыю. Запішыце ў правым слупку, насупраць адпаведнай выявы, слова, якое найбольш дакладна называе аб'ект у левым слупку табліцы. Падкрэсліце літару, якой абазначаны націскны гук.

Максімальная колькасць балаў – 4.

Заданне 2. З прапанаваных ніжэй слоў, ужыўшы іх у патрэбнай граматычнай форме, складзіце шэсць фразеалагізмаў з кампанентамі-прыметнікамі, прыведзенымі ў левым слупку табліцы. Запішыце складзеныя фразеалагізмы ў правым слупку насупраць адпаведных ім значэнняў.

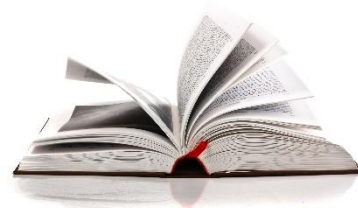
Словы-кампаненты для складання фразеалагізмаў: *бок, вока, будаваць, за, манета, медаль, месца, на* (павінна быць ужыта двойчы), *палёт, права, птушка, палац.*

Заўвага: прыметнікі, прыведзеныя ў левым слупку, таксама трэба паставіць у патрэбную граматычную форму.

Максімальная колькасць балаў – 6.

Заданне 3. Учытайцеся ўважліва ў гэтыя словы, якія маюць агульнае значэнне 'зрабіць даступным, даць уваход', але з прычыны гэтага падабенства могуць ужывацца няправільна. Паспрабуйце сфармуляваць значэнне кожнага слова, каб не памыляцца ў яго выкарыстанні.

Максімальная колькасць балаў – 6.

Заданне 4. Прачытайце тэкст і сцверджанні да яго. У графе “правільна”
табліцы насупраць правільных сцверджанняў пастаўце “плюс”.

Максімальная колькасць балаў – 6.

*Сёння **хіба** што глухі не чуў пра камп’ютары ды Інтэрнэт дзякуючы якому людзі з розных краін і нават кантынентаў могуць **камунікавацца** быццам сядзяць у розных пакоях адной кватэры.*

У перакладзе з англійскай мовы “камп’ютар” азначае “вылічальнік” – прыладу для вылічэнняў. У 1945 годзе матэматык Джон фон Нейман падрыхтаваў даклад пра гэту машыну, у якім апісаў, як павінен быць зроблены камп’ютар.

Па-першае, камп’ютар павінен мець арыфметычна-лагічную прыладу – яна ажыццяўляе працэс выканання ўсіх каманд у пэўнай паслядоўнасці.

Па-другое, камп’ютар павінен мець прыладу кіравання (сучасныя *клавiатура* і “мышка”) – яна накіроўвае праграму або на выкананне, або на захаванне.

Па-трэцяе, камп’ютар павінен мець прыладу запамінання – гэта памяць, якая можа пашырацца, для захоўвання праграм і шматлікіх дадзеных.

І нарэшце, камп’ютар павінен мець знешнюю прыладу для ўводу ці вываду інфармацыі – гэта сучасныя CD-дыскі, а таксама CD-ROM, праз які інфармацыя з дыска “запампоўваецца” ў памяць камп’ютара або “выпампоўваецца” з яго (*Паводле Я. Конева*).

Заданне 5. Размяркуйце прапанаваныя словы па адпаведных слупках табліцы ў залежнасці ад колькасці марфем (улічваючы нулявыя марфемы). Графічна абазначце ўсе марфемы ў словах.

Максімальная колькасць балаў – 8.

Паліто, суддзя, жыццяпіс, выслоўе, адкуль, асвоіцца, семдзесят, яго.

Заданне 6. Паводле “Тлумачальнага слоўніка беларускай мовы”, слова *адзін* (*адна, адно, адны*) мнагазначнае і ў адпаведнасці з тым, якое значэнне рэалізуе ў пэўным тэксце, можа адносіцца да розных часцін мовы. Вызначце, якое значэнне мае гэта слова ў наступных прыказках і сказах, узятых з мастацкіх і публіцыстычных твораў, і якой часцінай мовы з’яўляецца.

Максімальная колькасць балаў – 6.

1. *Адна* галавешка і ў печы не гарыць, а дзве і ў полі не гаснуць. (прыказка).

2. Коні былі падабраны *адной* вараной масці, сытыя, шпаркія, і здавалася: людзі ехалі спецыяльна, каб пахваліцца і сваімі коньмі, і ўласным выглядам (Т. Хадкевіч).

3. Так на свеце вядзецца: *адзін* плача, другі смяецца (прыказка).

4. *Адзін* з’еш хоць і вала – адна хвала (прыказка).

5. Купала папрасіў вучняў прачытаць на памяць вершы. Спачатку ніхто не асмельваўся, усе маўчалі. Нарэшце *адна* дзяўчынка, як відаць, вучаніца старэйшых класаў, прачытала ўрывак з паэмы “Курган” (У. Дамашэвіч).

6. У тыя вераснёўскія дні [1939 года] уз’яднаўся ў адзінай дзяржаве не толькі ўвесь наш народ, але і аб’ядналася ў *адну* сям’ю і ўся беларуская літаратура (М. Аўрамчык).

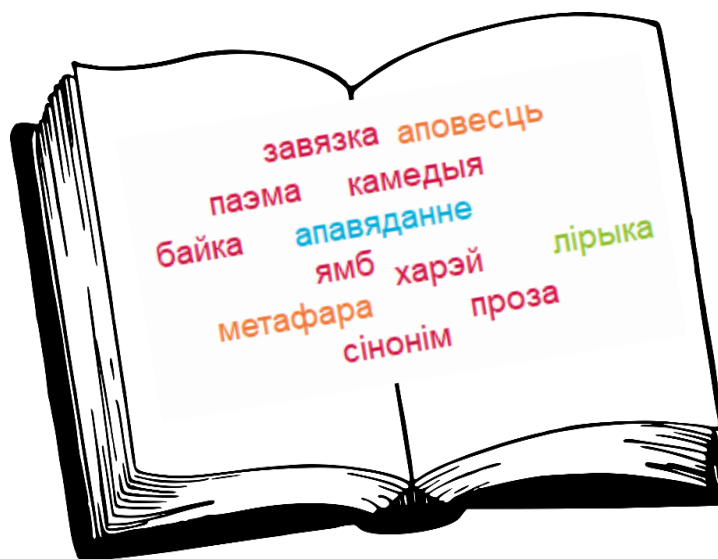
Заданне 7. Перакладзіце тэкст на беларускую мову.

Максімальная колькасць балаў – 6.

Вспомнилась старая часовня, с раскрытыми дверями, в которые виднелись желтые огоньки у икон, между тем как по синему небу ясная луна тихо плыла и над часовней, и над темными, спокойно шептавшимися деревьями. На заре я с трудом протолкался из толпы на простор и, усталый, с головой, отяжелевшей от бесплодной схоластики споров, с сердцем, сжимавшимся от безотчетной тоски и разочарования, – поплелся полевыми дорогами по направлению к синей полосе лесов, вслед за вереницами расходившихся уже богомольцев (*По В. Короленко*).

Заданне 8. Уважліва разгледзьце воблака слоў. Выберыце з яго тэрміны, якія абазначаюць літаратурныя жанры. Запішыце іх у табліцу і дайце азначэнні тэрмінаў.

Максімальная колькасць балаў – 6.

Заданне 9. Прыведзеныя ніжэй фрагменты аб'яднайце ў пары ў адпаведнасці з аўтарствам тэкстаў. У назве слупка табліцы напішыце аўтара, ніжэй – нумары фрагментаў, якія належаць гэтаму аўтару.

Максімальная колькасць балаў – 6.

Узор табліцы:

Аўтар
Нумар фрагмента
Нумар фрагмента

1	А каня гуляла ды мыла іх здзекамі, І птушкі паслалі ёй вечны праклён, Таму і лятае яна над рэкамі І просіць піць Аж да сённяшніх дзён.
---	--

2	Аб ёй мне баюць казкі-сны Вясеннія праталіны, І лесу шэлест верасны, І ў полі дуб апалены.
3	Плакала лета, зямлю пакідаючы; Ціха ліліся слязінкі на поле. Але прыгожаю восенню яснаю Там, дзе упалі яны, вырасталі Кветкі асеннія, кветкі, ўспаённыя Тугаю, горам, слязінкамі лета.
4	Свабоднае слова, ты, роднае слова! Зайграй ты смялей, весялей! Хоць гадзіны сыкаюць, кружацца совы, Жывеш ты на хвалу людзей.
5	Жыццё маё на хуткасць гуку Памнож і множанне правер. Вось ты і адкажы, навуча, Адкуль вяртаецца цяпер
6	Цёплы вечар, ціхі вецер, свежы стог, Улажылі спаць мяне вы на зямлі. Не курьца светлы пыл усцяж дарог, Ў небе месяца праглянуў бледны рог, Ў небе ціха зоркі расцвілі.

Заданне 10. Уявіце, што Вы ўкладальнік кніг беларускай літаратуры. Падзяліце падазеныя ніжэй творы на два зборнікі паводле розных прыкмет, якія не паўтараюцца. Тэматычны прынецп не прымаецца. У зборніках могуць выкарыстоўвацца аднолькавыя творы. Напішыце арыгінальныя назвы Ваших кніг і арыгінальныя анатацыі да іх. У анатацыях укажыце прыкметы, паводле якіх складзены зборнікі, і чаму гэтыя зборнікі будуць карысныя Вашым аднакласнікам.

Максімальная колькасць балаў – 6.

Пералік твораў:

1. “Песня пра зубра” Міколы Гусоўскага.
2. “Роднае карэнне” Максіма Гарэцкага.
3. “Кепска будзе” Францішка Багушэвіча.
4. “На пыльнай дарозе” Кузьмы Чорнага.
5. “Дуб-дзядуля” Ядвігіна Ш.
6. “Memento mori” Янкі Брыля.
7. “Летапісец” Максіма Багдановіча.
8. “Дзікае паляванне караля Стаха” Уладзіміра Караткевіча.
9. “Бандароўна” Янкі Купалы.
10. “Завушніцы” Максіма Танка.

10 клас. Комплексная работа. Варыянт 1. Бланк заданняў